

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ งานเลือก งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ แขนงงานอาชีพอื่น ๆ วิชาการนำเที่ยวในท้องถิ่น โดยใช้การผสมผสานระหว่างแนวการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับโครงสร้างหลักสูตรมาตรฐานอบรมมัคคุเทศก์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานแสดงความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีในเขตดุสิต ได้แก่

1) ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิต และมีสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตดุสิต จำนวน 500 คน ได้มาจากสุ่มตัวอย่างแบบอุบัติเหตุการ (Accident Sampling)

2) ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต จำนวน 9 คน

3) ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต จำนวน 8 คน

4) ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต จำนวน 9 คน

5) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต จำนวน 468 คน

6) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 385 คน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต มี 9 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนวัดประชาระบือธรรม โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร โรงเรียนวัดธรรมมาภิรัตาราม โรงเรียนวัดสัมฆานัมบริหาร โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร โรงเรียนสุโขทัย โรงเรียนวัดจันทร์สโมสร โรงเรียนวัดสวัสดีวารีสีมาราม โรงเรียนวัดราชผาติการาม

7) มัคคุเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และมีใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ จำนวน 10 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ ได้แก่ มัคคุเทศก์ที่มีใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ มีประสบการณ์การปฏิบัติงานนำเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเขตดุสิต เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี และเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยโดยอนุญาตให้ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงานนำเที่ยว และจัดบันทึกพฤติกรรมการปฏิบัติงานในขณะที่มัคคุเทศก์ปฏิบัติงานนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบอุบัติเหตุการ (Accident Sampling)

3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุโขทัย สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต ภาคปลาย ปีการศึกษา 2542 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนแบบง่าย (Simple Sampling) ตัวอย่างประชากรนักเรียนได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 งานเลือก แขนงงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ คำอธิบายรายวิชาของกลุ่มการเรียนรู้ และพื้นฐานอาชีพ วิชาการนำเที่ยวในท้องถิ่น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และอาชีพมัคคุเทศก์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร

2. การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต ในกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา และสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา และสภาพภูมิศาสตร์เขตดุสิต โดยการศึกษาจากเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานเขตดุสิต และแผนที่ของเขตดุสิต

2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตดุสิต โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว วารสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3. สำนวจความต้องการของคนในเขตอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อที่จะนำมาบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอุตสาหกรรม โดยการใช้แบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตอุตสาหกรรม จากผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน

4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ โดยการไปสังเกตการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ในขณะที่ปฏิบัติงานนำเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว แล้วจัดบันทึกพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานลงในแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน

5. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรมาตรฐานอบรมมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอุตสาหกรรม เพื่อนำมากรอบความคิด โดยศึกษาจากเอกสารหลักสูตรมาตรฐานอบรมมัคคุเทศก์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอุตสาหกรรม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาพิจารณาแล้วปรับเพื่อให้เหมาะสมกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ และคำอธิบายรายวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ในหลักสูตร โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตอุตสาหกรรม อย่างละ 5 รายการ ดังนี้ สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย อันดับที่ 1 พระที่นั่งวิมานเมฆ อันดับที่ 2 คือ พระที่นั่งอภิเษกดุสิต อันดับที่ 3 คือ สวนสัตว์ดุสิต อันดับที่ 4 คือ วัดเบญจมบพิตร และอันดับที่ 5 คือ พิพิธภัณฑ์รถม้าพระที่นั่ง ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ประกอบด้วย อันดับที่ 1 คือ ดอกไม้ประดิษฐ์ อันดับที่ 2 คือ กรอบรูปทำจากผ้าไหม อันดับที่ 3 คือ เครื่องแก้ว อันดับที่ 4 คือ เครื่องเบญจรงค์ และอันดับที่ 5 คือ โปสการ์ดรูปพระที่นั่งวิมานเมฆ นำข้อมูลมาศึกษา และค้นคว้าหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของมัคคุเทศก์ เพื่อให้ได้ขั้นตอนการปฏิบัติงานนำเที่ยว และวิเคราะห์จุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรที่ได้จากขั้นที่ 2 แล้วนำมาสรุป และบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตร โดยมีกรอบแนวคิดเป็นโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรมาตรฐานอบรมมัคคุเทศก์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมี 3 ภาค ดังนี้ 1. ภาคความรู้ทางวิชาการ 2. ภาคความรู้การปฏิบัติงานนำเที่ยว 3. ภาคการศึกษานอกสถานที่ และฝึกทักษะการปฏิบัติงานนำเที่ยว

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก จุดมุ่งหมายทั่วไป หลักการ และเนื้อหาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเขตดุสิต แล้วจึง กำหนดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน และ สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ คือ 1) เน้นการปฏิบัติฝึกทักษะ 2) เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน 3) ปลูกฝัง ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประเมินจากแบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร ผลของข้อเสนอแนะจากแบบประเมิน ความสมบูรณ์ของหลักสูตร คือ ปรับหลักการของหลักสูตรให้ชัดเจน เพิ่มเวลาในภาคฝึกปฏิบัติ นำ ขมสถานที่ท่องเที่ยว ลดเนื้อหาภาคทฤษฎีลง เพราะบางเนื้อหาสามารถบูรณาการเข้ากับวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ เพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มประวัติแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพิ่ม สถานที่ท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ ให้มีหนังสืออ่านนอกเวลา และกำหนดเกณฑ์การวัดผลให้ชัดเจน ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากแบบประเมินมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 6 การนำหลักสูตรไปใช้ นำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียน ปลาย ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนสุโขทัย เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต จำนวน 30 คน ประกอบด้วยแผนการสอนทั้งหมด 17 แผนการสอน เวลา 100 คาบ หรือ 33 ชั่วโมง 20 นาที โดยแบ่งเป็นภาคความรู้ทางวิชาการ จำนวน 30 คาบ หรือ 10 ชั่วโมง ภาคความรู้การปฏิบัติงานนำเที่ยว จำนวน 30 คาบ หรือ 10 ชั่วโมง และภาคการศึกษานอก สถานที่ และฝึกปฏิบัติงานนำชมสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 40 คาบ หรือ 13 ชั่วโมง 20 นาที ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 6 คาบ หรือ 2 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินการใช้หลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตร

1. เมื่อทำการสอนจนครบทุกแผนการสอนแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนต้องได้คะแนนในแต่ละภาค ความรู้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ซึ่งวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t - test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2. ประเมินผลจากแบบสอบถามการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิตในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน นำผลที่ได้มาหารระดับการรับรู้ของนักเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ถ้าระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง - มากที่สุด แสดงว่าคุณภาพของหลักสูตรอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

ฉบับที่ 1 แบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตดุสิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิต เพื่อให้ได้ชื่อสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตดุสิตที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตต้องการให้ได้รับการบรรจุเป็นเนื้อหาลงในหลักสูตร ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ก่อนนำไปให้ผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และครอบคลุม จากนั้นนำไปทดลองใช้ (try - out) กับผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิต

ฉบับที่ 2 แบบบันทึกพฤติกรรมกาปฏิบัติงานนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ เป็นบันทึกข้อมูลภาคสนาม จากการสังเกตการปฏิบัติงานจริงของมัคคุเทศก์

2. แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต เพื่อหาข้อบกพร่องจากผลที่ได้รับจากแบบประเมินหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต ก่อนนำไปให้ผู้วิจัยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (try - out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับใช้วัดความรู้หลังจากเรียนจบทุกแผนการสอน มีระดับความยาก 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 และค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงคู่เดอร์ - ริชาร์ดสัน เท่ากับ 0.65

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย

1. ผลการเก็บข้อมูลพื้นฐานจากผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิต

1.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในเขตดุสิต ซึ่งมีรายการสถานที่ท่องเที่ยวให้เลือกจำนวน 15 สถานที่ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตส่วนใหญ่ต้องการให้บรรจุเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 5 สถานที่ โดยเรียงลำดับความต้องการ ดังนี้คือ 1. พระที่นั่งวิมานเมฆ 2. พระที่นั่งอภิเศกดุสิต 3. สวนสัตว์ดุสิต 4. วัดเบญจมบพิตร และ 5. พิพิธภัณฑ์รถม้าพระที่นั่ง

1.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตดุสิต ซึ่งมีรายการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจำนวน 16 รายการ พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตส่วนใหญ่ต้องการให้บรรจุเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจำนวน 5 รายการ โดยเรียงลำดับความต้องการ ดังนี้ คือ 1. ดอกไม้ประดิษฐ์ 2. กรอบรูปทำจากผ้าไหม 3. เครื่องแก้ว 4. เครื่องเบญจรงค์ และ 5. ไปสการรูปพระที่นั่งวิมานเมฆ

1.3 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมกการปฏิบัติงานนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ในสถานที่ท่องเที่ยวเขตดุสิต พบว่า ขั้นตอนการนำเที่ยวมีดังนี้

เตรียมการก่อนวันเดินทาง

1. รับใบรับงาน หรือรายการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว
2. มัคคุเทศก์ศึกษารายการนำเที่ยว เส้นทางการเดินทาง พร้อมทั้งวางแผนการเดินทาง
3. นัดหมายคนขับรถนำเที่ยวเกี่ยวกับแผนการนำเที่ยว พร้อมทั้งตรวจเช็คสภาพรถให้พร้อมในวันเดินทาง
4. มัคคุเทศก์ต้องเดินทางไปถึงสถานที่นัดหมายก่อนนักท่องเที่ยวอย่างน้อย 30 นาที
5. แนะนำตนเอง และตรวจนับจำนวนนักท่องเที่ยวให้ครบตามที่ระบุมาในรายการนำเที่ยว
6. ทำสัญลักษณ์ให้กับนักท่องเที่ยวในกลุ่มของตนเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ พร้อมทั้งอธิบายถึงการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยว
7. ตรวจสอบสัมภาระของนักท่องเที่ยว
8. นำนักท่องเที่ยวขึ้นรถ เพื่อเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว

9. เมื่อถึงสถานที่ท่องเที่ยว นำนักท่องเที่ยวเที่ยวชมจุดนำเที่ยวที่สำคัญในสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมทั้งอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวฟัง
10. ก่อนที่จะปล่อยให้นักท่องเที่ยวเดินเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวตามอัธยาศัย มัคคุเทศก์จะต้องนัดหมายเวลา และสถานที่ที่นัดพบให้นักท่องเที่ยวทราบโดยทั่วถึงกัน
11. เมื่อถึงเวลานัดพบ มัคคุเทศก์ตรวจนับจำนวนนักท่องเที่ยวให้ครบตามจำนวน
12. นำนักท่องเที่ยวขึ้นรถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่อไป เมื่อถึงสถานที่ท่องเที่ยวแห่งที่ 2 ให้มัคคุเทศก์ปฏิบัติเหมือนกับถึงสถานที่ท่องเที่ยวแห่งแรก
13. เมื่อพานักท่องเที่ยวเที่ยวครบตามรายการแล้ว นำนักท่องเที่ยวกลับมาส่งยังที่นัดพบครั้งแรก
14. กล่าวคำอำลา และขอบคุณที่ใช้บริการนำเที่ยว
15. ตรวจสอบสภาพของรถนำเที่ยว
16. เขียนรายงานเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และสรุปงบประมาณที่ใช้ส่งให้บริษัทรับทราบ

2. หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว เขตดุสิต

2.1 หลักการ

- 1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน และประวัติของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตดุสิต
- 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานเป็นมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน
- 4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 5) ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว

2.2 จุดประสงค์ทั่วไป

- 1) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยว ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชนเขตดุสิต
- 2) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต ในฐานะเจ้าของบ้านที่ดี

- 3) เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตน และแนะนำนักท่องเที่ยวถึงข้อปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว
- 4) เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญ หรือประโยชน์ที่ท้องถิ่น และประเทศชาติจะได้รับจากการท่องเที่ยว
- 5) เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิต ในฐานะเจ้าของบ้านที่ดี

2.3 โครงสร้างเนื้อหา ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนมี 3 ภาควิชา ดังนี้

1. ภาคความรู้ทางวิชาการ	เวลาเรียน	30 คาบ หรือ 10 ชั่วโมง
2. ภาคความรู้การปฏิบัติงานนำเที่ยว	เวลาเรียน	30 คาบ หรือ 10 ชั่วโมง
3. ภาคการศึกษานอกสถานที่ และฝึกปฏิบัติงานนำชมสถานที่ท่องเที่ยว	เวลาเรียน	40 คาบ หรือ 13 ชั่วโมง
		20 นาที

2.4 การกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติทักษะการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งมีวัยในช่วง 12 - 14 ปี ได้รับประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติงาน และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน

2) จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น แสดงบทบาทสมมุติ การออกมารายงานผลงานหน้าชั้น การอภิปราย เป็นต้น

3) จัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานที่ท่องเที่ยวจริงกับมัคคุเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการนำเที่ยว

2.5 สื่อการเรียนการสอน ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ สไลด์ภาพสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก รูปภาพขั้นตอนการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ บัตรคำ ใบงาน ใบความรู้ วิทยุ หนังสือวารสาร แผนภูมิ แผนที่

2.6 เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

1. ประวัติสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
2. แผนการสอน ประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คุณสมบัติ และคุณธรรมที่ต้องการเน้น เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล จำนวนทั้งหมด 17 แผนการสอน

3. แบบทดสอบหลังการเรียนในแต่ละแผนการสอน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

หลักสูตรตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จึงเปิดโอกาสให้ผู้อาศัยอยู่ในเขตดุสิตซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย รวมถึงนักเรียน และมัคคุเทศก์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนการคัดเลือกสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีในเขตดุสิต เพื่อที่จะนำมาศึกษารายละเอียด และนำไปบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตร จึงทำให้ได้หลักสูตรที่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เขตดุสิต และได้รับความสนใจจากผู้บริหารโรงเรียนที่ไปทดลองใช้หลักสูตร ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่เข้าร่วมเรียนในหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิตเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของออสเตน และฮันคินส์ (Omstein & Hunkins 1993 ,287-294) กล่าวว่า “การพัฒนาหลักสูตร หรือการออกแบบหลักสูตร ควรที่จะรวมบุคคลหลายฝ่าย ทั้งโรงเรียน และชุมชนเป็นพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกันไป เช่น ในระดับห้องเรียน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ” สุพจน์ จินันยุทา (2530, 161 - 168 อ้างถึงในสุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์ 2541) ได้เสนอความเห็นที่ว่า “ชุมชนสามารถร่วมพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนได้ ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ที่มีคุณค่าต่อการศึกษาของชาติ เพราะชุมชนแต่ละแห่งมีปัญหาในเรื่องการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน โรงเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น” สาลี ทองธวิ (2543,145 อ้างถึงในสุกัญญา ร้อยพิลา, 2542) ที่กล่าวว่า “หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างอย่างเท่าเทียมกับครู และผู้บริหารโรงเรียน จึงนับว่าเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญกับนักเรียน อีกทั้งยังสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น และนักเรียนอย่างแท้จริง “นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา นาคสุข (2527) ที่กล่าวว่า “หลักสูตรควรมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความจำเป็น และความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้รู้จักท้องถิ่นของตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจท้องถิ่นของตนเอง ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป “ (กรมวิชาการ, 2539; สัจด์ อุทรานันท์ , 2532 , จันทิมา ลิมปิเจริญ , 2528 ; กรมวิชาการ , 2536 , ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2539)

2. จากผลการตอบแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของคนที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิต ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตส่วนใหญ่ มีความต้องการให้พระที่นั่งวิมานเมฆได้รับการบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 อาจเป็นเพราะว่า พระที่นั่งวิมานเมฆเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ครั้งหนึ่งในอดีตได้ใช้เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุล

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเป็นที่เคารพรักของปวงชนชาวไทย จึงทำให้คนต้องการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของพระองค์ท่าน ประกอบกับความมั่งคั่งทางด้านสถาปัตยกรรมก่อสร้างตัวอาคารทั้งภายใน และภายนอกที่เป็นแบบยุโรป และในปัจจุบันสมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงขอพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ และเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าไปศึกษา พระที่นั่งวิมานเมฆไม่เพียงแต่ประชาชนชาวไทยที่ให้ความสนใจเดินทางไปท่องเที่ยวแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากที่เดินทางมาชมความงาม

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตดุสิต ในด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ละกลุ่มของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตพบว่า กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตที่เป็นผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ต้องการให้พระที่นั่งวิมานเมฆได้รับการบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตรมากที่สุด ยกเว้นกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตดุสิตที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ต้องการให้สวนสัตว์ดุสิตได้รับการบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตรมากที่สุด จากข้อสังเกตนี้แสดงให้เห็นว่า ความต้องการของผู้ใหญ่ และของเด็กไม่ตรงกัน ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตร หรือสร้างหลักสูตร ควรเปิดโอกาสให้นักเรียน หรือผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรโดยร่วมศึกษาชุมชน และให้นักเรียนได้แสดงความต้องการของตนในเรื่องที่ตนต้องการเรียนรู้ ซึ่งจะทำได้หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และเกิดความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974) โบแชมป์ (Beauchamp P, 1981) ดักลาส (Douglass, 1964) ครูก (Krug, 195) และ คูปแมน (Koopman, 1966 อ้างถึงในสงัด อุทรานันท์, 2532) ที่กล่าวว่า “หลักสูตรที่ดีจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียน” ดังนั้นนักเรียนจึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ส่วนในด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดส่วนใหญ่ต้องการให้ดอกไม้ประดิษฐ์ได้รับการบรรจุมากเป็นอันดับที่ 1 ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานแสดงความคิดเห็นว่า เป็นงานที่เด็ก ๆ สามารถแนะนำถึงวิธีการอย่างง่าย ๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการแนะนำรู้จักนำเศษผ้า หรือ เศษวัสดุอื่น ๆ ที่เหลือใช้มาประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้

3. จากผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจาก นักเรียนที่เรียนในหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิตเป็นนักเรียนที่อาสาสมัครเข้ามาเรียนตามความต้องการ และความสนใจเป็นปัจจัยสำคัญของความก้าวหน้าทางการเรียน ตลอดจนความสำเร็จผลทางการสอน เมื่อนักเรียน

ปัจจัยสำคัญของความก้าวหน้าทางการเรียน ตลอดจนความสำเร็จผลทางการสอน เมื่อนักเรียนมีความสนใจการสอนการเรียนก็จะก้าวหน้าไปได้โดยเร็ว ทั้งจะเป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพของนักเรียนอีกด้วย (เปลื้อง ณ นคร, อ้างถึงใน ประภาวดี โลวิสัยพันธ์, 2525) และสอดคล้องกับแนวคิดของมูจลินทร์ บุญญูปการ ที่กล่าวว่า “ความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะความสนใจเป็นแรงจูงใจอย่างมากที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและพยายามที่จะเรียนจนบรรลุความสำเร็จ ทั้งยังเป็นโครงการในการเล็งวิชาชีพอของเด็กลงในเวลาต่อมาอีกด้วย ดังนั้นครูจึงควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ประชุมปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสนใจของเขา เพราะจะได้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่เด็กสนใจ เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้ นอกจากนี้เนื้อหาสาระในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเขตอุตสาหกรรมเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีอยู่ในเขตอุตสาหกรรม เป็นสิ่งที่นักเรียน พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันในขณะที่นักเรียนเดินทางมาโรงเรียน หรือเดินทางกลับบ้าน แต่นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของสิ่งเหล่านั้น ดังนั้นเมื่อนักเรียนได้เข้ามาเรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเขตอุตสาหกรรม จึงเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งนับเป็นสังคมที่ใกล้ชิดตัวนักเรียนไปพร้อม ๆ กับการฝึกงานอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ที่ต้นนั้น ควรเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัว และยังเป็นเปิดโอกาสให้นักเรียน และคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนของการเป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน โดยการตอบแบบสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อที่จะนำมาบรรจุเป็นเนื้อหาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเขตอุตสาหกรรม จึงทำให้ได้เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ตรงตามความสนใจของนักเรียน และคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระนอม แก้วกำเนิด (2535) ที่กล่าวว่า “ผู้เรียนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะหลักสูตรที่ดีจะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน กระทำได้โดยการตรวจสอบถาม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่ง” และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา นาคสุข 2527 ที่กล่าวว่า “หลักสูตรควรมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความจำเป็น และความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ทำให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจท้องถิ่นของตนเอง ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป” (กรมวิชาการ, 2539 ; สัจด์ อุทธานนท์ ; 2532 , จันทิภา ลิมปิเจริญ, 2528 , ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 อ้างถึงในสุดสายใจ ชาญณรงค์, 2541)

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างทั่วถึงในมากที่สุด เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้มีหลายรูปแบบดังนี้ การให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิด และแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ดังที่ Czarina Susanne Scott (1993 อ้างถึงในจันทร์เพ็ญ ไพบุลย์ ,2539) กล่าวว่า “ การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม เป็นการเพิ่มความสามารถในการคิดของนักเรียน” การให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมการเรียนนี้สามารถสะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนได้จากบทพูด และการแสดงออกทำให้ครูได้รับทราบความคิด และความเข้าใจของนักเรียนที่มีมากยิ่งขึ้น และครูสามารถให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่ยังบกพร่อง เพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาด และส่งเสริมทักษะที่ดีให้ดียิ่งขึ้น การศึกษาค้นคว้ารายงาน สามารถทำให้นักเรียนได้รู้จักการประชุม วางแผน วิเคราะห์งาน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบคนคนในกลุ่ม และการรวบรวมข้อมูลรวมทั้งการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการทำงาน ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติงานฝึกให้นักเรียนทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครที่กล่าวว่า “ การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง” นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการนำนักเรียนออกฝึกภาคปฏิบัติงานนำเกี่ยวกับภาคที่ที่มีประสบการณ์นำเที่ยวและผ่านการอบรมหลักสูตรมาตรฐานอบรมมัคคุเทศก์ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในสถานที่ท่องเที่ยวจริง ทำให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับเกิดความรู้ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ และยังเป็นการศึกษาออกสถานที่ ทำให้นักเรียนได้รับรู้ และคุ้นเคยกับสภาพที่แท้จริงของสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดี พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ ศรีพล (2525) ที่กล่าวว่า “ การไปศึกษาออกสถานที่นี้จะทำให้นักเรียนได้รับรู้ และคุ้นเคยกับสภาพที่แท้จริงของสิ่งนั้น ๆ รวมทั้งยังเป็นการเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นแต่ในห้องเรียนเท่านั้น การเรียนการสอนด้วยการไปศึกษาออกสถานที่จะทำให้ผู้เรียนมีชีวิตชีวา และมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลภายนอกโรงเรียน ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพูนความรู้ไปในตัวด้วย” และเบรห์ม (Brehm ,1968 ,อ้างถึงในสุชาติ พจนพิมล ,2542) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาออกสถานที่ไว้ดังนี้ “ .....การศึกษาออกโรงเรียนที่มีการเตรียม

การไว้อย่างดี จะช่วยเปิดโลกสำหรับเด็กให้กว้างขึ้น ประสบการณ์ที่เด็กพบด้วยตนเองจำเป็น อย่างยิ่งต่อการเรียนให้มีความหมายจริงจังขึ้น การศึกษานอกสถานที่ที่วางแผนไว้อย่างดีจะช่วย ให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มที่”

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ เช่น นิทาน เพลง สไลด์ภาพสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีในเขตอุตสาหกรรมด้วย เกม รูปภาพ เป็นต้น ตามความเหมาะสมของเนื้อหา เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุด ประสงค์ของหลักสูตร ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ มีความ กระตือรือร้นในการเรียนดี ดังที่ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์(2539) ได้กล่าวว่า “ครูควรเลือก และใช้สื่อ การสอนที่ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียนจะช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ที่กระชับ และเจตคติไปยังผู้ เรียนได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ”

5. การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอุตสาหกรรม จากผลการ วิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่เข้าเรียนในหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอุตสาหกรรม มีการรับรู้ใน ด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุก รายการ ในด้านเนื้อหาสาระนักเรียนได้รับรู้เนื้อหาสาระจากการไปทัศนศึกษามากที่สุด สอด คล้องกับแนวความคิดของ นิคม ทาแดง (2524) ที่ได้กล่าวถึงคุณค่าของการศึกษานอกสถานที่ และการพานักเรียนเข้าชมแหล่งอาชีพต่าง ๆ ไว้ว่า “เด็กจะมีความสนิทสนมภายในกลุ่ม มีความไว้ ใจ กล้าแสดงออก รู้จักหน้าที่ของผู้นำ และผู้ตาม ฝึกการทำตามข้อตกลง เห็นกระบวนการ ผลิต และความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน” และอรสา กุมารี ปุกนุต (2514) ที่ได้กล่าวถึง คุณค่าของการศึกษานอกสถานที่ไว้ดังนี้ “1) ช่วยให้นักเรียนเห็นสภาพอันแท้จริงของความเป็นไปที่ สิ่งแวดล้อมอยู่ ทำให้เกิดประสบการณ์ตรงตามสภาพความเป็นจริง อันเป็นรากฐานของการเรียน รู้เฉพาะสาขาวิชานั้นยิ่งขึ้น 2) เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบ วินัย และ มนุษยสัมพันธ์ระหว่างกัน 3) ช่วยสร้างคุณลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียน เช่น ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่ม ความอดทน การร่วมมือกับผู้อื่น การสังเกต และการแก้ปัญหา 4) ให้ผลในการ พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 5) ทำให้ผู้เรียนเพิ่มความสนใจในสิ่งที่เขียนในห้องเรียนมาก ยิ่งขึ้น เพราะมีสถานที่จริงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นัก เรียนมีการรับรู้ที่นักเรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนทั้งภาคความรู้ทางวิชาการ ภาคความรู้การปฏิบัติงานนำเที่ยว และ ภาคการศึกษานอกสถานที่ และมีปฏิบัติงานนำเที่ยวจาก หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอุตสาหกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด และจากการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนมีความหลากหลายเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จึงทำให้บรรยากาศการเรียนภายในห้องมีความสนุกสนาน เพราะนักเรียนได้คิด อภิปราย และแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Omaggio (1981 , อ้างถึงในจันทร์เพ็ญ ไพบูลย์ ,2539) ที่ได้กล่าวว่า “การจัดกิจกรรมต้องน่าสนใจ ทำทลายความสามารถของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินจึงเป็นเหตุให้นักเรียนพอใจ และเห็นประโยชน์” และสอดคล้องกับแนวคิดของฉันทนา ภาคบงกช (2528) ที่เสนอหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการคิดไว้ข้อหนึ่งว่า “.....การจัดบทเรียนให้มีความหมายต่อเด็ก ควรจัดให้เรียนในสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ และอยู่ในความสนใจของเด็ก ควรให้เด็กมีโอกาสร่วมวางแผนในการเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่เด็กจะได้เรียนในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ เด็กจะเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียน และภูมิใจในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้มากยิ่งขึ้น.....”

ในด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า การรับรู้ของนักเรียนมากที่สุด คือ นักเรียนต้องการให้ครูแจกบัตรงาน เพื่อจะได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรม และช่วยกันศึกษาความรู้ ฝึกการทำงานเป็นทีม แสดงว่า นักเรียนชอบการเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติงาน ช่วยกันคิดวางแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรรณี ช.เจนจิต , 2528 กล่าวไว้ว่า “เด็กในวัยนี้ชอบทำกิจกรรมกลุ่ม ชอบการแข่งขัน และมีความอยากรู้ อยากเห็น” จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ และความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

6. ข้อสังเกตจากการทดลองใช้หลักสูตรอย่างไม่เป็นทางการระหว่างทดลองใช้หลักสูตรพบว่า นักเรียนมีความสนใจ และตั้งใจเรียนดี กระตือรือร้นในที่จะเรียนรู้ แต่การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม และการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มยังไม่ค่อยมีให้เห็นมากนัก นักเรียนจะมีความเกรงใจ ประหม่า และจะพูดคุยกับเพื่อนที่ได้รับการคัดเลือกให้มาเรียนในหลักสูตรจากห้องเดียวกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุว่านักเรียนที่เข้าเรียนในหลักสูตรมีคฤศศกัน้อยนำ เทียวเขตดุสิต ยังไม่มีความคุ้นเคยกันดีในระยะแรก เพราะเป็นนักเรียนที่มาจากต่างห้อง และจากการสัมภาษณ์นักเรียนอย่างไม่เป็นทางการทำให้ทราบว่า นักเรียนยังไม่เคยได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทำกิจกรรมกลุ่มมาก่อน แต่พอดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มมาได้ระยะหนึ่ง ประกอบกับผู้วิจัยให้คำแนะนำ สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน และให้การเสริมแรงเป็นเวลาระยะหนึ่ง นักเรียนจึงเริ่มมีความคุ้นเคย กล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าแสดงบทบาทสมมติมากขึ้น

การนำนักเรียนออกฝึกปฏิบัติงานนำเที่ยวในวัดเบญจมบพิตร พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมาก และตั้งใจฝึกปฏิบัติงานนำเที่ยวตามที่มักคุเทศก์อธิบาย และสาธิตให้ดูโดยไม่มีอาการเบื่อหน่าย ซึ่งเมื่อผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลที่สำรวจความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในเขตดุสิตแล้ว ในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียนเลือกให้วัดเบญจมบพิตรอยู่ในอันดับสุดท้าย แสดงว่า การเปลี่ยนสถานที่เรียนทำให้นักเรียนมีชีวิตชีวามากกว่าที่จะเรียนในห้องเรียน ถึงแม้ว่าสถานที่นั้นจะเป็นวัดก็ตาม

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

จากประสบการณ์ของการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงในทุกโรงเรียน ถ้าได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. การนำหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิตไปใช้ในโรงเรียนอื่นที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตดุสิต ครูผู้สอนจะต้องศึกษา และสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตที่โรงเรียนตั้งอยู่ สถานที่ท่องเที่ยวนั้นอาจจะเป็นตลาดในชุมชน วัดที่มีอยู่ในชุมชน หรือเป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่เป็นของชุมชนนั้น และมีประวัติที่แสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของชุมชน ก็สามารถนำมาบรรจุเป็นเนื้อหาในส่วนที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้
2. กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวจะมีการนำนักเรียนออกทัศนศึกษา ครูผู้สอนควรที่จะวางแผนการเดินทางก่อนทุกครั้ง และสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวก่อนที่จะนำนักเรียนไป เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และความปลอดภัยของนักเรียน
3. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ครูควรศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถยืดหยุ่นได้ คือ ในการนำนักเรียนออกทัศนศึกษา ไม่จำเป็นต้องสอนผ่านแผนการสอนเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกก่อน จึงจะสามารถนำนักเรียนออกทัศนศึกษาได้ แต่ครูสามารถที่จะพานักเรียนไปทัศนศึกษาก่อนที่จะเรียนถึงแผนการสอนเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกได้
5. เมื่อโรงเรียนในเขตดุสิตได้จัดสอนหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตดุสิตแล้ว ควรได้มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป พร้อมทั้งเชิญชวนให้โรงเรียนที่อยู่ต่างเขตได้มีการจัดโครงการนำนักเรียนมาทัศนศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวในเขตดุสิต ถ้าโรงเรียนที่อยู่ต่างเขตมี

ความสนใจที่ใช้บริการของมัคคุเทศก์น้อยให้ไปนำเที่ยว ก็ให้ติดต่อมายังผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอให้มัคคุเทศก์น้อยได้ไปบริการนำเที่ยวให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวเขตอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร
2. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรงานอาชีพอื่น ๆ ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน